

یکی از مسائل مورد توجه فقها حکم همکاری با زمامداران جائز و نظام‌های نامشروع یا جائز و نیز پذیرش مسئولیت و منصب از سوی آنان است؛ امری که در رژیم نامشروع پهلوی یک مسئله برای مؤمنان به شمار می‌رفت؛ رژیم خودکامه‌ای که این روزها چهل و چهارمین سالگرد سقوط آن را پشت سر می‌گذاریم؛ اما با توجه به ارتباطات گسترده مسلمانان با حکومت‌های مختلف، این موضوع همواره موضوع زنده و محل پرسش می‌باشد.

این موضوع از جهات چندی مورد توجه فقها قرار گرفته است؛ یکی اصل ارتباط و همکاری و کمک به ستمکاران و جمله زمامداران و دولت‌های ظالم است و دیگر عهده‌دار شدن منصب در چنین حکومت‌ها و درآمدن در شمار کارگزاران آن است، و سوم پذیرش جوایز و هدایای آنان که در قفه نوعاً با عنوان حکم جوایز سلطان یا جوایز ظالم که با جائز از آن سخن گفته شده است و از قلمرو این بحث بیرون است.
دو که مورد نخست نیز که فقها آن را با دو عنوان مستقل «کمک به ظالمان» و «ولایت از سوی حاکم جائز» مطرح کرده‌اند، با توجه به مباحث گسترده‌ای که از جمله به دلیل وجود روایات فراوان وجود دارد، در اینجا تنها تا آنجا که یونند با حفظ نظام و دیدگاه امام خمینی دارد، پی گیری می‌شود.

گسترش بحث از عنوان حاکم یا حکومت جائز به حکام و دولت‌های نامشروع از آنجاست که روایاتی که از پیوند و همکاری با حاکمان جائز پرهیز داده یا در مواردی مجاز شمرده، ممکن است تنها ناظر به آن دسته از حاکمانی باشد که به رغم اینکه مقام امامت و خلافت در امت اسلامی مربوط به امامان اهل بیت(ع) بوده و هست، مدعی خلافت بودند و خود را جانشین پیامبر(ص) می‌شمردند و نه هر حاکمی را هر حاکم مسلمان ناصالح. بر پایه این نگاه که امام خمینی نیز به آن توجه داده، «جور» معنای خاصی پیدا می‌کند و سایر حکام و کارگزاران ناصالح از جمله حاکمان شیعه نامشروع را گرچه جائز در معنای عام هستند، در بر نمی‌گیرد و این دست زمامداران جائز و کارگزاران آنان مشمول ادله یادشده نیستند؛ ولی پرسش اختصاص به این دسته خاص از زمامداران ندارد و هر نوع حاکم یا حکومت نامشروعی را در بر می‌گیرد. فقدان مشروعیت نیز امری نسبی است و محدوده آن در این بحث تنها حکومت‌های فاقد صلاحیتی است که در جوامع اسلامی حکمرانی دارند و موضوع ارتباط با حکومت‌ها در سایر جوامع غیر اسلامی موضوعی جداگانه است و در چارچوب ملاک‌های خاص خود قرار دارد.

الف) کمک به ظالمان

کمک به ظالمان از جمله زمامداران و دولت‌های ظالم در کارهای حرام و همراهی با آنان در راستای آن، هرچند به هدف حفظ نظام باشد حرام است و در شمار گناهان بزرگ شمرده شده است و تردیدی در آن نیست و قرآن، سنت، عقل و اجماع بر آن دلالت می‌کنند؛ اما کمک به آنان در غیر موارد حرام، به رغم اینکه ظاهر بسیاری از روایات این است که این بحث نیز حرام است، هر چند در بنای مسجد باشد، اما نظر مشهور فقها این است که حرام نیست. شیخ انصاری معتقد است اگر نوع همکاری و کمک به گونه‌ای باشد که شخص را در شمار یاران و کمک‌کاران به ظالمان قرار دهد، حرام است؛ مانند اینکه شخص معمار یا خیاط آنان شمرده شود و این کار به عنوان یک منصب برای او به شمار رود؛ اما صرف همکاری برای دریافت مزد یا بدون مزد حرام نیست. وی میان روایات مختلف را با

علامه محمد باقر مجلسی

علامه محمد باقر مجلسی

علامه محمد باقر مجلسی

علامه محمد باقر مجلسی

علامه محمد باقر مجلسی

علامه محمد باقر مجلسی

علامه محمد باقر مجلسی

علامه محمد باقر مجلسی

علامه محمد باقر مجلسی

علامه محمد باقر مجلسی

علامه محمد باقر مجلسی

علامه محمد باقر مجلسی

علامه محمد باقر مجلسی

علامه محمد باقر مجلسی

علامه محمد باقر مجلسی

علامه محمد باقر مجلسی

علامه محمد باقر مجلسی

علامه محمد باقر مجلسی

علامه محمد باقر مجلسی

علامه محمد باقر مجلسی

علامه محمد باقر مجلسی

علامه محمد باقر مجلسی

علامه محمد باقر مجلسی

علامه محمد باقر مجلسی

علامه محمد باقر مجلسی

علامه محمد باقر مجلسی

علامه محمد باقر مجلسی

علامه محمد باقر مجلسی

علامه محمد باقر مجلسی

علامه محمد باقر مجلسی

علامه محمد باقر مجلسی

علامه محمد باقر مجلسی

علامه محمد باقر مجلسی

علامه محمد باقر مجلسی

علامه محمد باقر مجلسی

علامه محمد باقر مجلسی

علامه محمد باقر مجلسی

علامه محمد باقر مجلسی

علامه محمد باقر مجلسی

علامه محمد باقر مجلسی

علامه محمد باقر مجلسی

علامه محمد باقر مجلسی

علامه محمد باقر مجلسی

علامه محمد باقر مجلسی

علامه محمد باقر مجلسی

علامه محمد باقر مجلسی

علامه محمد باقر مجلسی

علامه محمد باقر مجلسی

علامه محمد باقر مجلسی

علامه محمد باقر مجلسی

علامه محمد باقر مجلسی

علامه محمد باقر مجلسی

علامه محمد باقر مجلسی

علامه محمد باقر مجلسی

علامه محمد باقر مجلسی

علامه محمد باقر مجلسی

علامه محمد باقر مجلسی

علامه محمد باقر مجلسی

علامه محمد باقر مجلسی

علامه محمد باقر مجلسی

علامه محمد باقر مجلسی

علامه محمد باقر مجلسی

علامه محمد باقر مجلسی

علامه محمد باقر مجلسی

علامه محمد باقر مجلسی

علامه محمد باقر مجلسی

علامه محمد باقر مجلسی

علامه محمد باقر مجلسی

علامه محمد باقر مجلسی

علامه محمد باقر مجلسی

علامه محمد باقر مجلسی

علامه محمد باقر مجلسی

علامه محمد باقر مجلسی

علامه محمد باقر مجلسی

علامه محمد باقر مجلسی

علامه محمد باقر مجلسی

علامه محمد باقر مجلسی

علامه محمد باقر مجلسی

علامه محمد باقر مجلسی

علامه محمد باقر مجلسی

علامه محمد باقر مجلسی

علامه محمد باقر مجلسی

علامه محمد باقر مجلسی

علامه محمد باقر مجلسی

علامه محمد باقر مجلسی

علامه محمد باقر مجلسی

علامه محمد باقر مجلسی

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵

مهرماه ۱۳۸۵